

KAPALINA V ROTUJÍCÍ NÁDOBĚ

- Sledujte pokyny v tomto materiálu, pokud jsou pro vás nesrozumitelné, nebojte se nás zeptat.
- Vaše dílčí i finální závěry zaznamenávejte přímo do textu či připravených grafů.
- Chcete-li, můžete si například pomocí mobilu průběh experimentu vyfotit, natočit apod.

Teoretický úvod

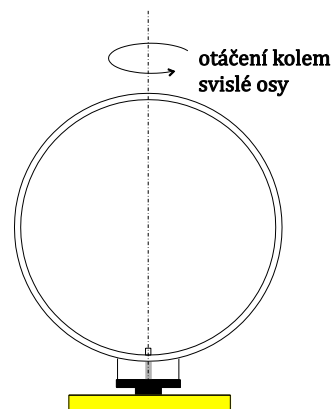
V rotující nádobě se vlivem tření dávají vůči sobě do pohybu i jednotlivé části, „kousky“ kapaliny. Díky silám, které na ně působí, získává hladina nezvyklý tvar. Ten se ustálí, jakmile jsou zmíněné části kapaliny vůči nádobě v klidu, tj. mají stejnou úhlovou rychlost, jakou má nádoba.

Úkol 1: Jaký tvar bude mít hladina v nádobě rotující stálou úhlovou rychlostí?

Cílem bude prozkoumat tvar hladiny kapaliny v rotující ploché kyvetě.

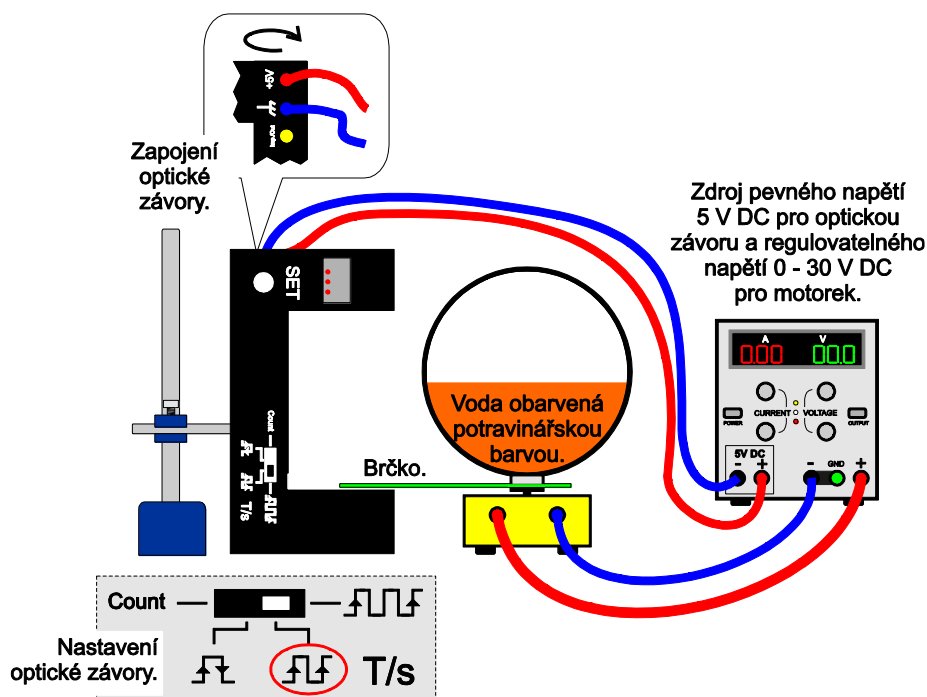
Hypotéza

Nejdříve ale zkuste udělat vlastní odhad – do obrázku vpravo zakreslete svou předpověď, jak bude hladina z boku vypadat, když kyvetu roztočíte.

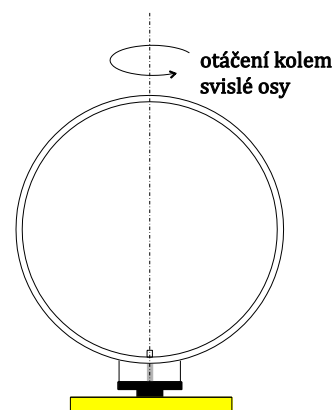
Kvalitativní pozorování

Do kyvety nalijte obarvenou vodu a sestavte aparaturu podle obrázku:

Přivedením napětí okolo 0,9 V nyní kyvetu roztočte. Zakreslete skutečnou podobu hladiny a porovnejte ji s Vaším odhadem. Slovy popište, o jakou křivku se pravděpodobně jedná:

Úkol 2: Vyjádření předpisu křivky vytvořené hladinou

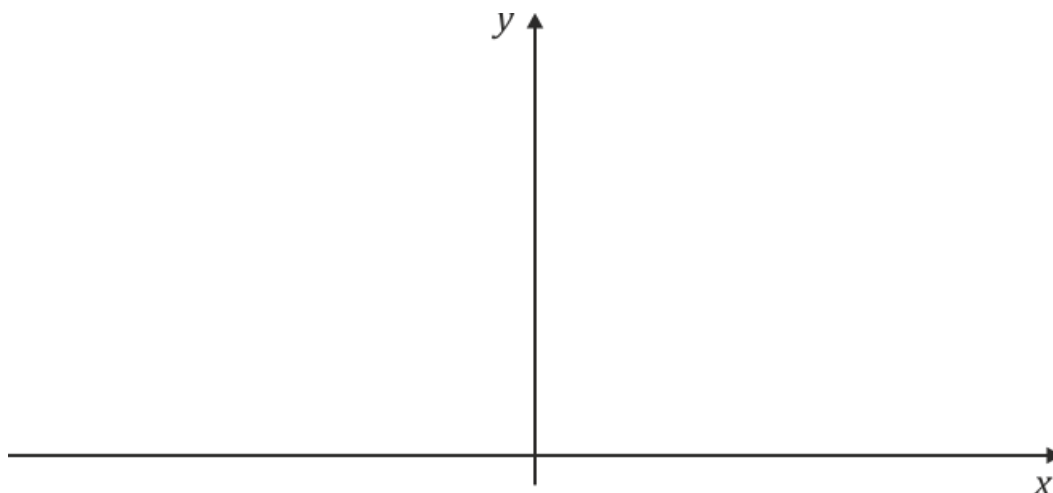
Postup

Experiment ještě jednou zopakujte, přičemž na motorek přiveďte napětí 0,9 V.

1. Otáčející se aparaturu při pohybu vyfotografujte. Expoziční čas na fotoaparátu je třeba nastavit na vhodnou delší hodnotu – obvykle alespoň na 0,5 sekundy. Po vyfocení vznikne obrázek, na kterém budou zachyceny všechny polohy hladiny mnohokrát – tedy i situace, ve které je rovina kyvety kolmá k ose fotoaparátu.
2. Následně určete periodu otáčení – tu změří optická závora po stisknutí tlačítka SET. Naměřenou hodnotu si poznamenejte, využijete ji později: $T =$ s.

Zjištění údajů z obrázku

1. Obrázek uložte do počítače. Spusťte program Logger Pro a dále postupujte podle návodu, který naleznete na stanovišti.
2. Výslednou křivku překreslete z programu Logger Pro do připraveného grafu.

Vyhodnocení matematického předpisu

1. Jaký typ funkce jste proložili vynesnými body?

2. Co je grafem této funkce? Porovnejte tento výsledek s vaším popisem křivky v kvalitativním pozorování.

3. Zapište předpis křivky, který jste získali analýzou grafu.

4. Ověřte, že fyzikální význam koeficientu A v obecném předpisu křivky je $\frac{\omega^2}{2g}$, kde ω je úhlová rychlost otáčení kapaliny a g tíhové zrychlení. Připomínáme, že v úvodu tohoto úkolu jste si poznamenali periodu otáčení ☺.

Závěr

Shrňte v bodech, jakým způsobem jste na stanovišti postupovali:

